

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
2 ΙΟΥΝΙΟΥ 2025

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτωνος *Πολιτεία* (514a-515c)

Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπέικασον τοιοῦτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. Ἴδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούσῃ μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἰς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὀπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμοῦν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρακοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιῶσι πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν.

Ὅρῳ, ἔφη.

Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκευὴ τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα, οἷον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων.

Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμοῦν ἀτόπους.

Ὅμοιους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ· τοὺς γὰρ τοιοῦτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἶει ἂν τι ἑωρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὸν αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας;

Πῶς γὰρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμένοι εἶεν διὰ βίου;

Τί δὲ τῶν παραφερομένων; οὐ ταῦτόν τοῦτο;

Τί μὴν;

Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἶοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγήσονται ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζεσθαι ἄπερ ὀρῶεν;

Ἀνάγκη.

- A1. α.** Να γράψετε στο τετράδιό σας δίπλα στον αριθμό της **Στήλης Α** το γράμμα από τη **Στήλη Β** που αντιστοιχεί στην ορθή απάντηση:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Ποια είναι η κύρια αιτία η οποία εμποδίζει τους δεσμώτες να στρέψουν τα κεφάλια τους;	α. Οι αλυσίδες στους αυχένες τους.
	β. Το σκοτάδι της σπηλιάς.
	γ. Ο φόβος της φωτιάς.
2. Πού βρίσκεται το πυρ σε σχέση με τους δεσμώτες;	α. Μπροστά τους, χαμηλά.
	β. Επάνω και πίσω τους, σε απόσταση.
	γ. Έξω από το σπήλαιο.
3. Τα «σκεύη», οι «άνδριάντες» και τα «άλλα ζῶα» που μεταφέρονται πίσω από το τειχίον	α. είναι πραγματικά ζῶα της σπηλιάς.
	β. δημιουργούν τις σκιές που οι δεσμώτες θεωρούν πραγματικότητα.
	γ. προορίζονται για δώρα στους δεσμώτες.

(μονάδες 6)

- A1. β.** «*παρ' ἧν*», «*ὑπὲρ ὧν*»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται καθέμία από τις παραπάνω αντωνυμίες;

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

- B1.** Ποιος είναι ο βασικός εκφραστικός τρόπος, με τον οποίο ο Πλάτωνας παρουσιάζει το θέμα του μύθου και πώς αυτός συνδέεται με την έλλειψη παιδείας και την κατάσταση των δεσμοτών; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές από το κείμενο.

Μονάδες 10

B2.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Το 1948 ο Άγγλος Τζωρτζ Όργουελ έγραψε το έργο «1984». Σε αυτό αφηγείται μια κατάσταση στην οποία ένα απολυταρχικό Κόμμα και ο απρόσωπος ηγέτης του, ο Μεγάλος Αδελφός, κατασκευάζουν μια ψευδή πραγματικότητα μέσα από μηχανισμούς συνεχούς προπαγάνδας και παραποίησης των γεγονότων. Σε αυτή την πραγματικότητα ζουν πολίτες, όπως ο Γουίνστον.

Στο τέλος, το Κόμμα θα ανακοίνωνε ότι δύο και δύο έκαναν πέντε, κι εσύ θα έπρεπε να το πιστέψεις. Αργά ή γρήγορα θα το ισχυρίζονταν και αυτό, ήταν αναπόφευκτο. Η λογική του ισχυρού το απαιτούσε. Η φιλοσοφία του Κόμματος σιωπηρά αρνιόταν όχι μόνο την εγκυρότητα της εμπειρίας, αλλά και την ύπαρξη της εξωτερικής πραγματικότητας. Η αίρεση των αιρέσεων ήταν η κοινή λογική. [...]

Το Κόμμα σου έλεγε να απορρίπτεις τη μαρτυρία των αυτιών και των ματιών σου. Ήταν η τελική και σημαντικότερη εντολή του. Η καρδιά του Γουίνστον βούλιαξε στη σκέψη της τεράστιας δύναμης που παρατασσόταν εναντίον του, της ευκολίας με την οποία οποιοσδήποτε διανοούμενος του Κόμματος θα τον νικούσε σε μια συζήτηση, των επιχειρημάτων με τις λεπτές αποχρώσεις τα οποία δεν θα ήταν σε θέση να κατανοήσει, ούτε και φυσικά να ανταπαντήσει. Κι όμως, αυτός είχε δίκιο. Είχαν άδικο, κι αυτός είχε δίκιο. [...] Ο υλικός κόσμος υπάρχει, οι νόμοι του δεν αλλάζουν. Οι πέτρες είναι σκληρές, το νερό είναι υγρό, τα ελεύθερα αντικείμενα πέφτουν προς το κέντρο της γης. Με την αίσθηση [...] ότι διατύπωνε ένα σημαντικό αξίωμα, έγραψε: «Ελευθερία είναι η ελευθερία να λες ότι δύο και δύο κάνουν τέσσερα. Αν αυτό θεωρηθεί ως δεδομένο, όλα τα άλλα ακολουθούν».

Τζωρτζ Όργουελ, 1984 (μτφρ. Ευρ. Αμανατίδου). Αθήνα: Ανοιχτή Βιβλιοθήκη, 2021, σσ. 96-97.

Στην πρώτη παράγραφο του παράλληλου κειμένου να εντοπίσετε μία ομοιότητα και στη δεύτερη παράγραφο μία διαφορά ως προς το περιεχόμενο σε σχέση με το διδαγμένο κείμενο του Πλάτωνα. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας αναφέροντας τα αντίστοιχα χωρία των δύο κειμένων.

Μονάδες 10

B3. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου με ουσιαστικά ετυμολογικά συγγενή (απλά ή σύνθετα) της μετοχής «**φέροντας**» ώστε να ολοκληρωθεί σωστά το νόημά τους:

1. Πήγε να τον δει ωτορινολαρυγγολόγος, γιατί ένα κοκκαλάκι ψαριού είχε κολλήσει στον του.
2. Πρόσφατα καταργήθηκε ο κατανάλωσης στα είδη πρώτης ανάγκης.
3. Στις εκπτώσεις η κόρη μου συνήθως ψωνίζει πολλά
4. Με στενοχώρησε το του. Ήταν φοβερά προσβλητικό.
5. «Δεν ντρέπεσαι που επαναλαμβάνεις ό,τι σου λέει η γυναίκα σου; Κατάντησες της».

Μονάδες 10

B4. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη.

1. Πηγή πληροφοριών για τη ζωή του Πλάτωνα είναι η 15η επιστολή του.
2. Ο Πλάτωνας είχε ενεργό πολιτική δράση στην Αθήνα.

3. Τα δύο πρώτα στάδια της αγωγής των φυλάκων περιελάμβαναν γυμναστική και μουσική αγωγή, όπως και μαθηματικές επιστήμες.
4. Το πρώτο ταξίδι του Πλάτωνα στη Σικελία είχε δραματικές εξελίξεις, γιατί εκδιώχθηκε κακήν κακώς από το νησί.
5. Οι φιλόσοφοι-βασιλείς διαθέτουν περιουσία.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφώντας, Απομνημονευμάτων Β, 2.1.22-23
(εκδ. E.C. Marchant, Xenophontis Opera Omnia Tomus II,
Oxford Classical Texts, Οξφόρδη 1901)

Ο Σωκράτης αναδιηγείται την ιστορία, την οποία συνέθεσε ο σοφιστής Πρόδικος με θέμα τη συνάντηση του Ηρακλή με την Αρετή και την Κακία.

[Φησὶ Πρόδικος] καὶ φανῆναι αὐτῶ δύο γυναῖκας προσεῖναι μεγάλας, τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπῆ τε ἰδεῖν καὶ ἔλευθέριον φύσει κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνη, ἐσθῆτι δὲ λευκῇ, τὴν δ' ἑτέραν τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἀπαλότητα, κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν χρῶμα ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆμα ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι, τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα, ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ὦρα διαλάμποι· κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ἑαυτήν, ἐπισκοπεῖν δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ἑαυτῆς σκιὰν ἀποβλέπειν. ὥς δ' ἐγένοντο πλησιαίτερον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν μὲν πρόσθεν ῥηθεῖσαν ἰέναι τὸν αὐτὸν τρόπον, τὴν δ' ἑτέραν φθάσαι βουλομένην προσδραμεῖν τῷ Ἡρακλεῖ καὶ εἰπεῖν· Ὁρῶ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη. ἐὰν οὖν ἐμὲ φίλην ποιησάμενος, [ἐπὶ] τὴν ἡδίστην τε καὶ ῥάστην ὁδὸν ἄξω σε, καὶ τῶν μὲν τερπνῶν οὐδενὸς ἄγευστος ἔσει, τῶν δὲ χαλεπῶν ἄπειρος διαβίωσις.

πολυσαρκία: (εδώ) χυμώδης σωματότυπος
ὀρθοτέρα: πιο στητή
ὦρα: νεανική ομορφιά, ακμή της νεότητας
θαμὰ: συχνά

- Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος:
«κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ... ἄπειρος διαβίωσις».

Μονάδες 20

- Γ2. Πώς περιγράφονται η Αρετή και η Κακία στο απόσπασμα «[Φησὶ Πρόδικος] καὶ φανῆναι ... ὦρα διαλάμποι»;

Μονάδες 10

Γ3. α. «[Φησὶ Πρόδικος] καὶ φανῆναι ... τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι»: Να εντοπίσετε τα ουσιαστικά της γ' κλίσης που υπάρχουν στο παραπάνω απόσπασμα και να τα γράψετε στη γενική ενικού.

(μονάδες 4)

Γ3. β. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

φανῆναι : το β' ενικό της προστακτικής του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή

μεγάλας : τη γενική πληθυντικού του συγκριτικού βαθμού στο ίδιο γένος

ιδεῖν : την ονομαστική ενικού της μετοχής μέλλοντα στο θηλυκό γένος στην ίδια φωνή

ἐπισκοπεῖν : το γ' ενικό του παρατατικού στην ίδια φωνή

ἄξω : το α' πληθυντικό της υποτακτικής αορίστου β' στην ίδια φωνή

οὐδενός : τη δοτική ενικού θηλυκού γένους

(μονάδες 6)

Μονάδες 10

Γ4. α. Να χαρακτηρίσετε πλήρως συντακτικά τους όρους που εμφανίζονται στο αδιάκτο κείμενο με έντονα γράμματα:

ιδεῖν, τῆς φύσεως, τῷ Ἡρακλεῖ, ἀποροῦντα, φίλην, τῶν χαλεπῶν.

(μονάδες 6)

Γ4. β. «**κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ... τῷ Ἡρακλεῖ καὶ εἰπεῖν**»: Να εντοπίσετε τη δευτερεύουσα ονομαστική πρόταση του αποσπάσματος, να αναγνωρίσετε το είδος της, να δικαιολογήσετε την εκφορά της και να δηλώσετε τον συντακτικό της ρόλο.

(μονάδες 4)

Μονάδες 10